ПЛОДИ РУК ЛЮДСЬКИХ

У Євросоюзі чотири країни – Італія, Франція, Німеччина й Іспанія виробляють майже шість мільйонів тонн яблук. Це дві третини загальноєвропейського виробництва (мова тут йде про той же Євросоюз). Стрімко зі своєю продукцією увірвалися на європейські ринки польські і турецькі садоводи. Скільки ж яблук виробляють в Україні, достеменно невідомо, але в періодиці уже майорить інформація, що галузь в нашій державі відроджується. А тут і нагода випала дізнатися чи насправді це так. Зорянський сад проїздом відвідала делегація, яка в черговий раз направлялася в Польщу переймати досвід іноземних колег. В складі делегації – науковці, фермери, агрономи-садоводи з різних регіонів України...

Микола ОЛІЙНИК, фермерське господарство «Яблуневий сад», с. Шевченкове Черкаської області.

– Як ви помітили, дійсно, у нас далеко не «одношерста» делегація. Кожному, як то кажуть, болить своє. Мені – це захист садових насаджень від граду. Система такого захисту – надзвичайно дорога «іграшка». Якщо, для прикладу, використовувати матеріали вітчизняного виробництва, то захист одного гектара коштуватиме 60-70 тисяч гривень.

– Такі гроші. А може краще в черговий раз покластися на наше горезвісне «пронесе»?

– Не «пронесе». Візьмемо нашу Черкаську область – два роки на третій двічі насадження немилосердно б'є град. Двічі таку напасть я пережив і в своєму господарстві, яке має 5 гектарів саду. Одним словом, добрячий град – пряма дорога садоводу до банкрутства. Специфічна у нас галузь: вона прибуткова, але в один момент може стати збитковою. П'ять гектарів саду – це вже не любительські насадження, це сад професійний. Маю холодильну камеру на 100 тонн... Дивитися, як нас б'є град, означає чекати, що яблука привезуть з Польщі чи Голландії. Плоди треба мати свої, треба навчитися їх вирощувати, навчитися захищати дерева від природних катаклізмів. В Європі є відповідні технології, у тому числі у Польщі. В одне з таких господарств, яке впроваджує захист від градобою, я і направляюсь. Хочу все уважно подивитись, порівняти з нашими українськими умовами, щось може вдасться здешевити. Один гектар захисту садів від граду європейським садоводам обходиться в 17-18 тисяч євро.

– Якщо коротко, у чому полягає захист садів від граду?

– Кращого методу як спеціальна сітка, ніхто нічого не придумав. В сучасних умовах такий захист повинен бути, як і система крапельного зрошення. Можна (і доведеться) «вгатити» кілька сот тисяч євро на саджанці, але не дотриматися усіх необхідних технологічних умов – і гроші будуть викинутими на вітер.

Полив – дуже важлива річ. Я, приміром, за те, нехай труби навіть лежать в саду без використання. Для справжнього садовода важливо полити конкретно куди треба і у визначену пору. Інколи один полив може визначити долю всього твого урожаю, самого саду. Якщо серед літа зупиниться його ріст, деревина може непідготовленою увійти в зиму, а це величезний ризик того, що примерзне. Енергія поживних речовин повинна йти на плодоношення. Хоча крапельне зрошення недешево коштує, воно економить воду, конкретно подає її туди, куди потрібно, дозує кількість води. Через систему крапельного зрошування організовується також підживлення саду.

– Що можете сказати про працю садовода. Не виключено, що після нашої публікації хтось і у нас на Клеванщині захоче займатися цією справою.

– Треба мати в душі нестримне бажання, запал виростити хороший урожай, треба цю справу любити, вміти вчитися на власних помилках і вчитися взагалі. Я не знаю статистики скільки садів на сьогодні насаджено в Україні, але посадити сад не означає, що однозначно буде врожай. Якщо людина є здібною до цієї справи, то обов'язково знайде де і у кого повчитися. І процес цей не одного року. Я, наприклад, за фахом інженер-механік, але одного разу вирішив для себе – займусь садом і обов'язково досягну на цьому поприщі здобутків. Це потрібно мені, це потрібно Україні. Наша держава повинна мати вдосталь своїх плодів. Китайці сьогодні яблуками торгують в Росії із сходу до самого Уралу. В моє господарство турки приїздили – кажуть, давайте посадимо у вас 100 гектарів саду. Я пожартував у відповідь – то привозьте ще на проживання своїх турків, щоб доглядали сад. Бо наші переламають, перекрадуть, ще й обізвуть вас різними «титулами». Але на жаль, часто таке і трапляється.

Отож у садівництві дуже важливо зважити все. Сьогодні, щоб посадити 100 гектарів саду одного якісного посадкового матеріалу потрібно на 750 тисяч доларів. Серйозних помилок допускати не можна.

Олександр МЕЛЬНИК, доктор сільськогосподарських наук, професор, завідуючий кафедрою плодівництва і виноградарства Уманського державного аграрного університету.

– Останнім часом в Україні інтерес до садівництва різко виріс. Я це бачу хоча б по тому, що до нас на кафедру зачастили керівники багатьох господарств, які прагнуть повернутися до садівництва. Приїздять навіть деякі бізнесмени, що мають «зайві» гроші, хочуть їх кудись вкласти. І на сьогодні сади – стають однією із сфер саме ефективного вкладання капіталу.

– Ви це можете проілюструвати конкретними цифрами?

– Ми на нашій кафедрі порахували – для того, щоб одержати 10 тисяч доларів в рік чистого прибутку (звичайно, за умови додержання технологій вирощування сільськогосподарських культур) треба мати в обробітку 150 гектарів озимої пшениці, або 35 га цукрових буряків, або 17 га картоплі, або 6-7 гектарів помідорів відкритого ґрунту або... або 2 гектари саду. Відчуваєте різницю в площах?

Про що це говорить. Що, насамперед, це інтенсивна галузь, її потенціал можна і треба використовувати. У той же час садівництво вимагає коштів. За різними оцінками для садіння одного гектара саду потрібно від 15 до 45 тисяч доларів (дивлячись, якого рівня сад, де купуються саджанці, яка техніка застосовується і т.д.).

– Чи не знаходите ви, що для пересічного потенційного садовода «впрягатися» у такий віз досить ризиковано?

– А зараз час такий, що ніщо саме з неба не впаде. На перших порах доведеться понабивати на лобі не одну гулю. І краще неминучі помилки, прорахунки допускати на малих ділянках, бо їх вартість на великих площах досить висока.

Зоряні зараз пішли на відродження саду. Слід мати на увазі, що найбільший його потенціал припадатиме протягом 12-15 років. Саме протягом такого періоду дерево активно плодоносить і дає найбільший прибуток. Так от, ми порахували (знову ж таки, якщо справу вести грамотно) – 5 гектарів саду за цей термін може дати 1 млн. прибутку. В доларах.

– Скільки часу відчувається активний інтерес до садівництва?

– Активне ставлення до цієї галузі по-суті відчувається лише протягом декількох останніх років. У підсумку в Україні вже чимало нових садів насаджено.

– А як з державною підтримкою галузі?

– Така програма існує, туди ідуть певні бюджетні кошти, але їх дуже мало.

– Коли ви називали цифри стосовно саду, мали на увазі яблуневий сад?

– Це пов'язано з регіоном, де він знаходиться. Якщо це Крим, звичайно, ми вестимемо мову про виноград, персик, черешню. На Рівненщині перспективна ж яблуня. Щодо груші, її у вашому регіоні можна спробувати вирощувати, але мати великий масив її насаджень я не ризикнув би. Вишня дуже вигідна, якщо поруч з її вирощуванням є завод, на якому її можна переробляти. В протилежному випадку ті, хто купуватиме у вас вишню, буде низькою пропозицією ціни виламувати вам руки. А продукт такий, що довго у свіжому вигляді не лежатиме. Можна ще багато розповідати про інші культури, та варто наголосити, що з точки зору ефективності для виробника на сьогодні пальму першості утримують яблука зимових сортів і суниці. Завжди і всюди, якщо справу вести з головою, ці культури дають прибутки. На київських базарах на початку травня цього року суниці продавали по 70 грн. за кг, а нижче 9 грн. за кг ціна на них ніколи за останні роки не опускалась.

– Які ж площі садових насаджень є оптимальними?

– Як на сьогодні це дуже болюче питання. Чимало бачимо садів на невеликих ділянках, є ряд господарств, які мають багатогектарні насадження.

Якщо «танцювати» від капіталу, тобто від того, хто буде ці яблука купувати, – серйозний покупець хоче бачити крупнотоварного виробника, який би плоди постачав йому цілорічно. Тобто, це виробник, який збирає і зберігає одну тисячу, 3-5 тисяч тонн. Останні цифри були б оптимальними для таких виробників як «Зоря».

Щодо дрібних господарств, фермерів, які збирають урожай в 100-200 тонн, то таким варто об'єднуватись на якійсь спільній основі, як це зробили наші сусіди – поляки. Для того, щоб яблука реалізувати, треба, щоб плоди були належним чином відсортовані, упаковані. Крупна партія їх знайде свого покупця. Ну не торгувати ж вирощеним урожаєм на обочині доріг. А в перспективі – це 10 тисяч тонн і більше. Такі приклади є – під Дрезденом в Німеччині, колишній радгосп. Виробляє і продає щорічно 30 тисяч тонн фруктів. Я вже не кажу про відому всій Європі італійську фірму «Мацоні» *(саме з її роботою наприкінці 60-х років їздив знайомитись В.А.Плютинський, коли в «Зорі» започатковувалось пальметне садівництво – ред.)*, яка тільки експортує 800 тисяч тонн плодів та овочів. Україна, для порівняння, вся може виробляє 500 тис. тонн яблук...

Цвіте Зорянський сад.

Під час відвідин Зорянського саду: на передньому плані зліва Олександр Мельник, крайній справа – Володимир Якута, поруч з ним – Микола Олійник.

Різні гасла ми пережили: сад біля кожної хати, сади при дорогах, сад при колгоспній конторі. Все це віджило себе. Зараз треба все починати практично спочатку. І добиватись успіхів. Слушно, що досвід – поруч. Наші сусіди – поляки в Європі на сьогодні вийшли в лідери у садівничій галузі. Доки нам бути на задвірках?

– Кілька слів про плодівничу науку.

– Вона у нас розвинута традиційно. Якщо пригадати часи царизму, то садівництво розвивалося на півдні імперії, тобто в Україні зокрема. Наукова спадщина є і її залишається примножити.

На сьогодні ми маємо розбудовану систему інститутів – три інститути садівництва, 6 дослідних станцій. Маємо академічну науку. П'ять-шість інститутів готують кадри спеціалістів садівництва, у тому числі наш Уманський аграрний університет – це головне училище садовода ще з часів царської Росії.

Біда української науки – ще замало контактів науковців і виробничників. Мало коштів, щоб можна було поїхати, обмінятися досвідом. Для науковця це застій, коли немає можливостей розказати про свою роботу, зробити порівняння. Ми, українці, на жаль, часто говоримо, що в нас прекрасні сади, що нам нічого, мовляв, не треба змінювати. Дуже хибна думка. Ми от, науковці нашої кафедри разом зі своїми колегами – господарниками 10 років їздимо, вчимося, вивчаємо, що кращого у світовій технології садівництва. А придумали її... ми. Ще Семеренко писав, які мають бути сади майбутнього.

Отож підсумок: наука є, перспектива є, контактів мало, фінансування могло б бути кращим.

Володимир ЯКУТА, директор заводу продтоварів ЗАТ АПК «Зоря».

– Завдяки інтересу до відродження у нас в господарстві садівництва з боку голови корпорації В.А.Плютинського, мені випала нагода побувати в ряді європейських країн, побачити тамтешні сади, ознайомитись з технологіями, поспілкуватись з фермерами. Але був і такий випадок: в одного польського фермера працювали 8 дівчат з Млинівського району Рівненщини. І вони кажуть: «насадіть у нас на батьківщині садів, ми залюбки будемо в них працювати».

Діло кажуть дівчата? Звичайно, що так. Садівництво в Україні все ж таки починає відроджуватись і це факт приємний. Є ряд господарств, які мають перші непогані здобутки. Це і фермерське господарство «Яніс» Чернівецької області, і «Яблуневий сад» Миколи Сергійовича Олійника, ряд інших.

Важливо, що усіх нас об'єднує такий прекрасний у своїй сфері науковець як Олександр Васильович Мельник. Навколо нього сьогодні утворилась велика група ентузіастів, яка в усіх усюдах вивчає, переймає все краще, що є у садівництві. В Умані, до речі, під редагуванням Олександр Васильовича виходить журнал «Новини садівництва», професор Мельник виступає і як ініціатор, організатор семінарів, науково-практичних конференцій із залученням іноземних фахівців. Все це вселяє надію в краще майбутнє вітчизняної галузі. Сподіваюсь також, що для багатьох колишніх працівників нашого зорянського пальметного саду ще свіжі у пам'яті роки роботи в саду. Вірю, що багато хто із них та їхніх дітей за сприятливих умов, які ми намагаємось створити, повернуться чи підуть вирощувати прекрасні плоди людських рук...

Спілкувався В.ПАРФЕНЮК.